

eläinten ystävä

djurvännen

3-2006

Sisällys

- 4-6** SEY:n jäsenyhdistyksissä riittää tekemistä jokaiselle. Tule mukaan!
7 Valvojakurssilla oli hauskaa
8-9 Lokki on viisas lintu: syö kun ihmiset ruokkivat sitä
10-11 Kurkista jänisten maailmaan
12-14 Etsijäkoira auttaa löytämään kadonneen lemmikin
15 Aura Koiviston pakinanurkka
16 Eläinten ystävä 90 vuotta sitten
17 Puheenjohtajan Outi Vainion mielestä SEY on saanut paljon aikaan, vaikka yhdistys ei jatkuvasti mediassa näykhään
18-19 SEY:n toimintaa ja kotimaan eläinsuojelu-uutisia
20-21 SEY:n uusi toiminnanjohtaja Helinä Ylisirniö esittäytyy
22-23 SEY:n palkinto annettiin hevostutkijoille
24-25 Lehmä herättää keskustelua
26-27 Romaniassa on kulkukoiraongelma
28 Riihimäellä hoidetaan löytöeläimiä
29 Kasviksista vauhtia
30 Kirppu
31 Vesilintujen poikaset joutuivat haulisateeseen

Kansi: Vuohella on mukavat päivät. Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen tavoitteena on, että kaikilla tuotantoeläimillä olisi mahdollisimman hyvät oltavat. Kuva: Pekka Hänninen.

Sisäkansi: Kalalokki on viehättävä lintu ja osa satamien ja torien tunnelmaa. Kuva: Pekka Hänninen.

Eläinsuojelutyö tarvitsee sinuakin!

Eläimet eivät pidä ääntä itsestään ja asemastaan. Ne eivät pysty vaatimaan parannuksia oloihinsa tai valittamaan huonosta kohtelusta. Eläimen osa on tuhansia vuosia ollut tuottaa, palvella – ja kärsiä.

Aina on ollut ihmisiä, jotka pitävät eläimistä, suhtautuvat niihin ymmärtävästi ja välttävät kärsimysten aiheuttamista niille. Aina on myös ollut ihmisiä, jotka aktiivisesti haluavat tehdä eläimen elämästä helvetin – onneksi tällaisia ihmisiä on todella vähän.

Eläinten kannalta on kuitenkin todella ikävää, että suurin osa ihmisistä ei ole koskaan välittänyt asiasta puoleen eikä toiseen. Kun kylmältaan broilerinpalat eivät valita ja ovat halpoja, ne saavat ihmisen tekemään ostopäätöksen ilman suurempia oman tunnon tuskia.

Eläinten suojelusta kiinnostuneiden pieni joukko kasvaa jatkuvasti. Eri eläinsuojelujärjestöt ovat profiloituneet erilaisiksi ja niiden joukosta jokainen varmasti löytää itselleen sopivan järjestön, jossa voi toteuttaa itseään. Tärkeintä on tulla mukaan. Joukon kasvaessa sen vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät. Jos haluat vaikuttaa eläinten hyvinvointiin, tässä on tilaisuutesi. Liity joukkon! ■

Djurskyddet behöver dig!

Tysta fogar sig djuren till sin livssituation. De kan inte själva kräva bättre levnadsförhållanden eller klaga över dålig behandling. I tusentals år har djurens lott varit att tjäna människan och att producera – samt att lida.

Det har alltid funnits människor som tycker om djur och behandlar dem väl, människor som undviker att orsaka djuren lidande. Men tyvärr har det också alltid funnits människor som aktivt vill göra djurets liv till ett helvete – som tur är utgör de en verkligt liten minoritet.

Det ledsamma ur djurens synpunkt sett är emellertid att de flesta människor sällan tänker på hur produktionsdjuren egentligen har det. Då broilerstrimlorna i kyldisken inte kan klaga och då de dessutom är förmånliga kan konsumenten fatta sitt inköpsbeslut utan större samvetskval.

Men intresset för djurskydd ökar hela tiden. De olika djurskyddsorganisationerna har sina egna inriktningar så var och en kan säkert hitta bland dem den organisation som tilltalar mest och som motsvarar de egna idealen. Det viktigaste är att så många som möjligt är med. Ju större vår skara är, desto bättre möjligheter har vi att påverka. Här har du din chans om du vill påverka djurens välfärd. Kom också du med! ■

Tekijöitä kaivataan eläinsuojeluyhdistyksessä

Tämän vuoden Eläinten viikon teemana on Eläinsuojelu on tekoja ja toimintaa. Tarkoituksena on saada yhä useampi toimimaan eläinten hyväksi paikallisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti.

Eläinten puolesta voi toimia lukemattomasti eri tavoin. Toimintaa on jo sekin, että liittyy jäseneksi paikallisyhdistykseen. Yhdistykset tarvitsevat jäseniä – myös niitä rivijäseniä, jotka ha-

MARIKA SALIN

luavat vain maksaa jäsenmaksunsa asian kannatuksen vuoksi. Ilman jäseniä ei ole yhdistystä; jäsenissä on sen voima.

Toisaalta mikään yhdistys ei voi toimia ilman sellaisia ihmisiä, jotka myös voivat käyttää vapaa-aikaansa, energiaansa ja taitojaan yhdistyksen hyväksi. Yhdistyksillä on monenlaista toimintaa, jos vain on tekijöitä. Jo pelkästään yhdistyksen rutiinit vaativat paljon työtä. Sen lisäksi jokainen tempaus, tapahtuma ja teko vaatii tekijänsä.

Koska jo paperityöt ja pakolliset kokoukset vievät aikaa, voi yhdistyksessä pahimmillaan käydä niin, ettei varsinaiselle eläinsuojelutyölle enää löydykään tekijää. Kokouksissa istuminen aletaan mieltää

aktiiviseksi eläinsuojelutyöksi! Jotta näin ei kävisi, tarvitsee jokainen yhdistys uusia, innokkaita ideoijia joukkoonsa. Mutta pelkät ideatkaan eivät vielä riitä, sillä ne on jonkun myös toteutettava.

Suomen Eläinsuojeluyhdistyksellä on 38 paikallisyhdistystä. Vaikka ne ovat kaikki saman kattojärjestön jäseniä, ne ovat jokainen omanlaisiaan. Toiminta jäsenyhdistyksessä muotoutuu sen mukaan, millaisia ja miten paljon toimintaan osallistuvia ihmisiä yhdistyksessä on mukana.

Löytöeläinkodit työllistävät

Monella yhdistyksellä on omaa löytöeläin-toimintaa tai niin kutsuttua *rescue*-toimintaa, jossa etsitään uusia koteja sellaisille lemmikeille, joista omistajat eivät enää voi tai halua huolehtia. Nämä ovat käytännönläheisiä toimintamuotoja, juuri sitä, mitä monet ajattelevatkin eläinsuojeluyhdistyksen tekevän. Toisaalta eläinsuojelun pitäisi myös ehkäistä ennalta eläinten huonoa kohtelua, ja siksi tarvittaisiin niitä, jotka ovat valmiita jakamaan tietoa, puhumaan ja kirjoittamaan muun muassa eläinten hoidosta.

Hyvinkään Eläinsuojeluyhdistys on yksi esimerkki yhdistyksestä, jossa löytöeläin-toiminnalla on keskeinen rooli. Kytäjällä sijaitsevalla kissatalolla on sopimus löytöeläinten talteenotosta ja hoidosta Nurmijärven kunnan ja Hyvinkään kaupungin kanssa. Joskus yhdistys saa apuun tukityöllistettyjä eli palkallisia työntekijöitä, mutta pääosin toiminta pyörii vapaaehtoisvoimin.

Pääkaupunkiseudun eläinsuojeluyhdistyksen esittelykojun luona on iloinen tunnelma.

Kuva: Tiina Nokko

Kuva: Hannu Karvonen

◀ **Oululaislapset tutustuvat SEY:n jäsenyhdistykseen luontojärjestöjen jokavuotisessa kevättempauksessa Oulun Ainolan puistossa.”**

▶ **Parhaimmillaan eri eläin- ja luontojärjestöt tekevät hedelmällistä yhteistyötä omilla paikkakunnillaan. Oulun Kevättempaus on suunnattu etenkin luonnosta kiinnostuneille perheille.”**

Kuva: Hannu Karvonen

”Tekijöitä ei ole koskaan tarpeeksi. Etenkin kesäaikaan on hankalaa löytää talovuorolaisia, ja työt kaatuvat pienen joukon niskaan”, kertoo Hyvinkään eläinsuojeluyhdistyksen puheenjohtaja **Helena Lustig**.

Samaa sanoo Riihimäellä toimivan Eläinten Auttajat ry:n puheenjohtaja **Elina Lehtonen**. Myös heillä on löytöeläinkoti.

”Uusia ideoita ja ihmisiä tarvitaan koko ajan. Löytöeläinten hoito vaatii paljon työtä, pahimmillaan se vie kaiken ajan ja kukaan ei ehdi tehdä valistustyötä, joka olisi yhtä tärkeää”, sanoo Lehtonen.

Eläinsuojeluyhdistykset toivovat toimintaansa mukaan ihan kaikenlaisia ihmisiä.

”Ei meillä mitään kriteereitä tulijoille ole”, Lustig sanoo. ”Toivomme mukaan tolkun ihmisiä, sellaisia joilla on arkijärkeä mukana – ja sydän myös, mutta ei liikaa. Tietyt asiat on pakko hyväksyä, esimerkiksi se, että täysin villiintyneet kissat lopetetaan. Ei ole mahdollista pelastaa kaikkia”, hän jatkaa.

”Yleensä ihmiset toimivat pitkään, ainakin 6–8 vuotta. Aina joskus on tähdenlentoja, sellaisia jotka tulevat suurella ryminällä iso kasa ideoita matkassaan, mutta sitten heidän intonsa loppahtaa, kun pitäisi tarttua toimeen. Mutta kaikki ovat silti terveilleitä”, Lustig kertoo kokemuksistaan.

Ideat tarpeen varainkeruussa

Löytöeläinkodit vaativat paitsi paljon työtä myös paljon rahaa. Rahaa kuluu rakennusten ylläpitoon, puhtaanapitotarvikkeisiin, joskus vuokraan ja ennen kaikkea eläinten ruokaan ja lääkintään. Vaikka uuden kodin löytävistä eläimistä otettaisiin maksu, ovat kulut aina paljon suuremmat kuin tulot. Myös ne yhdistykset, joilla ei ole eläinkotia, tarvitsevat varoja toimintaansa. Pakollisia

kuluja on aina.

Kokeiltuja ja hyväksi koettuja tapoja kerätä varoja ovat esimerkiksi arpajaiset, myyjäiset, kirpputorit ja lemmikkien *match showt*. Kaikki ne kuitenkin vaativat paljon talkootyötä. Raha ei niistäkään tule itsestään. Lisäksi vain mielikuvitus on rajana sille, mitä muita varainkeruukeinoja voi keksiä.

Yleensä varainkerääjät on löydettävä yhdistyksen omasta piiristä, mutta Hyvinkäällä löytöeläinkotia tukemassa on vuosittain ollut ulkopuolinen organisaatio, joka on järjestänyt kissanruokatemppauksia marketeissa. Ihmisten kannustaminen ruuan ostoon löytökissoille on ollut iso apu löytöeläintalolle. Näiden ulkopuolisten auttajien avulla kissat on ruokittu jopa puolen vuoden ajan ja samalla on kerätty koiranruokaa Tallinnaan.

”Kaikenlaista muutakin tekemistä olisi. Voisi vaikka kerätä lahjoituksia arpajaisiin, järjestää kirpputorin tai leipoa myyjäisiin”,

Helena Lustig luettelee.

”Kaipaamme ihan tavallisia ihmisiä, jotka vain hyväksyvät meidän toimintaperiaattemme. Jos kauheasti ahdistuu eläinten kurjasta kohtalosta, ei ehkä voi olla löytöeläintoiminnassa mukana. Mutta yhtä paljon tarvittaisiin muita osajia: esimerkiksi niitä, joilla on intoa ja hyviä ideoita rahankeruuseen. Ja kovin tärkeä olisi ihmisen, joka haluaisi tehdä jäsentiedotetta – nyt jäsenet eivät saa meiltä mitään tietoa toiminnasta”, pahoittelee Elina Lehtonen Riihimäeltä.

Mistä löytyvät tekijät?

Jotkut yhdistykset ovat järjestäneet varta vasten yleisöiltoja saadakseen mukaan uusia toimijoita. Joskus ne ovat onnistuneet, mutta aina ei tulijoita ole ollut, vaikka tilaisuuksista olisi lehdessä julkinen kutsu.

Kotkassa infoiltoja järjestetään kerran kuussa. ”Sinne tulee ihmisiä kuulemaan,

SEY:n jäsenyhdistysten ylläpitämien löytöeläinkotien avulla moni hylätty lemmikki on saanut uuden kodin. Löytöeläinkotien toiminta ja ylläpito vaativat huomattavaa talkoovanosta yhdistysten jäseniltä.

Kuva: Pekka Hänninen

mitä juuri nyt on tekeillä. Ne eivät ole mitään kokouksia vaan vapaamuotoisia tilaisuuksia, joissa voi heitellä tyhmiäkin ideoita”, kertoo Kotkan Eläinsuojeluyhdistyksen sihteeri **Ritva Huusko-Helminen**.

Kotkan infoilloista on yleensä löytynyt nuorten innokkaisten joukkoja toteuttamaan sellaisia tempauksia kuin kissanäyttelyitä. Mutta esimerkiksi jäsenlehden tekemiseen ja esillä olemiseen erilaisissa tapahtumissa ei vapaaehtoisia hevin löydy.

Monissa yhdistyksissä uusia toimijoita saadaan yleensä vain niin, että toiminnassa mukana olevat aktiivijäsenet houkuttelevat tuttujaan mukaan. Näin myös Riihimäellä.

”Ihmiset eivät ole valmiita sitoutumaan. Löytöeläinkodin pyörittämisessä sitoutuminen on kuitenkin aivan välttämätöntä. Ymmärrän hyvin, että joku haluaisi hoitaa eläimiä silloin, kun ei ole muuta tekemistä, mutta ei eläinten kanssa voi niin toimia”, sanoo puheenjohtaja Elina Lehtonen.

Tervetuloa käymään – mutta mieluummin pysymään

Lyhytaikainenkin työpanos on yhdistyksessä aina tervetullut, mutta toisaalta jatkuvuuttakin tarvitaan. Edes osan pitäisi olla mukana pitempään kuin yhden tempauksen verran.

Oulun Seudun eläinsuojelu-yhdistyksen entinen puheenjohtaja ja pitkäaikainen puuhanainen **Tiina Ahokas** on joutunut paljon pohtimaan sitä, miten ihmiset saisi pysymään mukana alkuinnostuksen haihduttua ja silloinkin, kun tekeminen maisuu työlle.

”Loputtomiin ei voi vetää kivirekeä, mutta jotenkin aktiiveja pitää kannustaa ja palkita. Toisaalta aina on niitä, jotka ovat mukana vain vuoden tai pari. Ehkä he kuitenkin vievät tahollaan eläinsuojeluaatetta eteenpäin senkin jälkeen, kun ovat lopettaneet aktiivitoiminnan”, pohtii Tiina Ahokas.

”Joskus sitä on itse niin poikki, että tekee mieli heittää hanskat naulaan”, sanoo Ritva Huusko-Helminen. ”Mutta sitten toimintaa vain on pakko karsia. Jäsenlehti tuli meillä ennen kolmesti vuodessa, nyt vain kahdesti. Meripäivillä on yhdistys ollut aiempina vuosina esillä ja se on ollut hyödyllistä, mutta nyt ei saatu sinne ketään. Samoin on käynyt koiranäyttelyn suhteen. Tosin koiranäyttelyistä meillä on sellainen kokemus, ettei siellä väki oikein jaksa eikä ehdi kiinnostua eläinsuojeluyhdistyksestä.”

”Yksi ja toinen aktiivi aina välillä väsähtää. Mutta pieni ja lyhytaikainenkin työpanos on tervetullutta. Kun vain on sellainen, että osaa ja viitsii ryhtyä työhön. Ettei sei-

so tumput suorana odottamassa, että joku koko ajan neuvoa ja kommentaa”, sanoo Ritva Huusko-Helminen.

Erilaiset ihmiset ovat rikkaus eläinsuojelussakin

Ylivieskan Eläinsuojeluyhdistystä on työllistänyt lähinnä vuotuinen Eläinten viikko sekä *rescue* -toiminta. Lisäksi yhdistyksen väki luennoi kouluissa ja kerhoissa ja järjestää muun muassa *mätsäreitä* eli leikki-mielisiä kilpailuja paitsi koirille myös kissoille ja jysijöille.

”Toimintaa pyörittää lähinnä sellainen vakioporukka, josta yritetään pitää kiinni. Mutta uutsiakin toivottaisiin, melkein vauvasta vaariin. Sellainen laaja-alaisuus olisi hyvästä. Yleensä ne harvat uudet mukaan tulijat ovat joidenkin tuttuja tai tutun tuttuja”, kertoo Ylivieskan Eläinsuojeluyhdistyksen sihteeri **Maarit Annala**.

”Yhdessä vaiheessa näytti siltä, että eihän tämä toiminta voi jatkua, kun samat ihmiset vain istuivat kokouksissa. Mutta nyt näyttää tulevaisuus jo valoisammalta. Olemme miettineet jäsenhankintakampanjan järjestämistä. Paikallisessa mediassa yritetään saada yhdistystä esille laajemmin. Ja joku näyttävä, kiva tapahtuma pitäisi järjestää Eläinten viikolle. Kun vain jaksaisi monenlaista järjestää”, pohtii Annala.

Oulussa uusia ihmisiä on saatu mukaan järjestämällä eläinsuojeluneuvojakursseja ja luentoja. Kaikista neuvojakurssin käyneistä ei tarvitse tulla varsinaisia eläinsuojeluneuvoja saati -valvoja, mutta tieto on hyvästä kaikille toiminnassa mukana oleville.

”On haaste sinänsä keksiä kaikille joltain mielekästä tekemistä yhdistyksessä. Ihmisillä on erilaisia kykyjä ja mielenkiinnon kohteita. Joku tykkää olla esitpeöydän takana, joku loukuttaa kissoja, joku antaa puhelinneuvontaa tai tekee lehteä”, sanoo Oulun yhdistyksen varapuheenjohtajana nykyisin toimiva Tiina Ahokas.

Kerhojen vetäminen on yksi tärkeä toimintamuoto ehkäisevässä eläinsuojelutyössä. Tulijoita kerhoihin olisi, kun vain olisi ohjaajia.

”Lapsissa ja nuorissa on paljon eläimistä kiinnostuneita. Heidät pitäisi löytää ja suunnitella heille ohjattua toimintaa”, sanoo Ahokas.

”Kyllä eläinsuojelutyöhön kannattaa tulla mukaan. Joukosta voi löytää hyviä ystäviä muullekin vapaa-ajalle – joskus jopa seurustelukumppanin”, hän vielä lisää pilke silmäkulmassa. ■

Valvoja- kurssilla opittiin paljon

SUVI ELO

Eläinsuojeluvalvojen peruskurssi järjestettiin kesäkuun ensimmäisenä hellepäivinä Rastilan kartanossa Helsingissä. Auringonpalvontaa ei SEY:n kurssilla kuitenkaan ehditty harrastaa, sillä opiskelutahti oli suorastaan eläimellinen.

Kurssi keräsi yhteen 36 erilaista eläinten ystävää. Mukaan mahtui niin karjakkoja kuin kaupunkikoirien kouluttajaa ja frettien sielunelämän ammattilaista. Naisvalta oli varsin vaikuttava; miehiä kurssille ilmestyi vain kaksi. Jotain yhteistäkin osallistujilla sentään oli: vakaa halu toimia eläinten hyväksi.

Tietoa tunteen tueksi

Viikon aikana kurssilla oli luennoimassa muiden muassa eläinlääkäreitä, eläinsuojeluvalvoja ja poliisi, jotka puhuivat tuleville valvojille oman työnsä tarjoamasta näkökulmasta.

Kaikki viisi kurssipäivää täyttyivät luennoista, eivätkä illatkaan sujuneet löhöillä. Joka päivä järjestettiin koe, jossa testattiin, olivatko edellisen päivän opit menneet perille. Koekysymysten vaikeus vaihteli, ja mukaan mahtui myös varsin kovia pähkinöitä. Mikä on karitsakamari? Kuinka usein hevosen hampaat tulee raspata? Mutu-tuntumalla vastaukset tuskin osuivat nappiin. Pänttäminen kokeisiin kannatti, sillä hyvin menneet kokeet ovat tärkeä ehto valvojaksi hyväksymiselle.

Keskiviikkona puurtamisen katkaisi hetkeksi yhteinen saunailta.

Valtavan kokoiset mutta leppoisat karjut herättivät ihastusta Saaren eläinklinikalla.

Retki tuuletti ajatuksia

Tuotantoeläinluennoilla kurssilaisten erilaiset taustat näkyivät selvimmin. Moni ei vieraasta aiheesta osannut kysellä mitään, kun kaikki kuultu oli uutta. Koiraluennolla sen sijaan jokaisella tuntui riittävän kysymyksiä, tarinoita tai havaintoja, ja luennoitsija joutui jopa rajoittamaan kuulijoiden kommenttitilua.

Kurssin viimeiselle päivälle oli järjestetty tutustumiskäynti Mäntsälän ammattiopiston pihattonavettaan sekä Helsingin yliopiston Saaren eläinklinikalle. Retki toi tervetullutta vaihtelua viikkoon, ja karsinoiniin kurkkiessaan kurssilaiset keksivät monenlaista uutta kysyttävää. Olipa mukana myös muutama, jolle kerta oli ensimmäinen sikalassa tai navetassa. Tiedon lisäksi tarjolla oli siis elämyksiä.

Kurssilaiset loivat viikon aikana myös elintärkeitä suhteita. Rankka vapaaehtoistyö helpottuu, kun tietää tarvittaessa saavansa yhdellä puhelinsoitolla neuvoja tai tukea ihmiseltä, jolle eläinten asiat ovat taatusti tärkeitä. ■

Valvojakursseilla on tiivis tahti ja mielenkiintoisia luentoja riittävä.

SEY:llä on ollut vapaaehtoista eläinsuojeluvälvojo toimintaa jo vuodesta 1912 lähtien. Ensimmäiset eläinsuojeluneuvojat aloittivat toimintansa vuonna 2002. Tällä hetkellä välvoja on 130 ja neuvoja 18. Välvojen määrä on ollut kasvussa. Vajaa kolmasosa SEY:n välvoista on myös lääninhallituksen hyväksymiä eläinsuojeluvälvoja.

Välvojat eivät saa työstään palkkaa, mutta esimerkiksi matkakulut korvataan. Ensimmäinen välvojen peruskurssi järjestettiin vuonna 1986 Turussa. Peruskursseja järjestetään n. 1–2 vuoden välein. Välvoille järjestetään myös täydennyskursseja vuosittain eri aiheista.

SEY on ainoa valtakunnallinen eläinsuojelujärjestö Suomessa, jolla on eläinsuojeluvälvoja.

Lokit kuuluvat Kauppatorille

Helsingin Kauppatorilla lokit herättävät ristiriitaisia tunteita.

Myös SEY otti kantaa lokkikeskusteluun: lokit viihtyvät torilla, koska ihmiset ruokkivat niitä.

PEKKA HÄNNINEN

Valtava harmaalokki tepastelee Koleran altaan reunalla Helsingin Kauppatorilla. Se tähyilee kulmiensa alta ihmisiltä putoilevia jäätelöpalloja ja lihapöörakoita. Heti ruoanjätteen havaitessaan se kiiruhtaa ripein askelin hotkaisemaan herkun. Kauempana kolme kalalokkia sääntää siivoamaan maahan heitettyjä kirsikoiden tähteitä parempiin suihin.

Lokkien läsnäolo torilla ei miellytä kaikkia ihmisiä. Viime kesänä tiedotusvälineissä käytiin vilkasta keskustelua Kauppatorin lokeista. Jotkut ihmiset kokivat lokit röyhkeiksi, ja Helsingin kaupunki väläytti jopa torilokkien tappamista. SEY teki asiasta lehdistötiedotteen, johon muun muassa BirdLife Suomi yhtyi. Järjestöt torjuivat torilokkien tappamisen: tappaminen ei poista lokkeja toreilta, vaan ihmisten oma siisteys. Lokki on viisas lintu ja se hakee ruokansa sieltä mistä sen helpoimmalla saa.

Kauppatorilla käy etupäässä harmaa-, kala- ja naurulokkeja, mutta myös meri- ja selkälokkeja. Vain harmaa- ja merilokki ovat rauhoittamattomia. Selkälokkikanta on huvennut 40 viime vuoden aikana melkein kolmannekseen alkuperäisestä. Nuorten selkä- ja harmaalokkien erottaminen toisistaan on hyvin vaikeaa, eikä vanhojen

Harmaalokki on komea lintu. Rauhoitusta kalalokista sen erottaa suuremman koon, keltaisen iiriksen ja jyrkän oranssitäpläisen nokan perusteella.

Ihmisten häiritseväksi koettu lokkien käyttäytyminen johtuu paljolti ihmisistä itsestään: lokki lehahtaa heti sinne, missä ruokaa on. Kuvassa kalalokkeja.

kala- ja harmaalokkien tai meri- ja selkälökin erottaminen aina niin helppoa ole. Pelkästään rauhoittamattomien lokkien tappaminen torilta olisikin vaikeata.

Ämmässuon kaatopaikalla tapettiin 16 800 meri- ja harmaalokkia vuosina 2004-2006 lokkien kokonaismäärä kaatopaikalla pysyi silti samana. Tapetun lokin tilalle tulee aina uusi lokki.

Seisova pöytä Kauppatorilla

Helsingin kaupungin ympäristökeskus teki kyselyn muiden kaupunkien torien lokkitilanteesta. Turusta, Porvoosta, Kotkasta, Porista ja Oulusta ilmoitettiin, etteivät lokit aiheuta merkittävää ongelmaa toreilla eikä pelottelu- tai vähentämistoimenpiteisiin ole ollut tarvetta. Oslosta, Tukholmasta ja Tallinnasta saatiin samankaltainen vastaus. Mikä siis Helsingissä vikana?

Helsingin Kauppatorilla syy lokkien esiintymiseen ja ihmisten häiritseväksi kokemaan käyttäytymiseen on mahdollisesti aiemmin huonosti hoidettu jätehuolto. Aikaisemmin torikauppiat jättivät jätteensä toripäivän päätyttyä torin kiveykselle, josta ne siivottiin pesuautoilla. Lokit oppivat käyttämään tätä seisovaa pöytää hyväkseen ja saapuvat edelleenkin paikalle vanhasta muistista. Nykyään kesäisin paikalla on kerrallaan 6-10 ruoanvalmistuskojua, jotka osaltaan houkuttelevat lokkeja. Lisäksi kauppatorilla vierailee valtava mää-

rä turisteja, joista ainakin osan tiedetään ruokkivan lokkeja.

Tarkkailemani harmaalokki on torilla kuin kotonaan. Vaikka se on varsin suuri kokoinen, sitä on silti vaikea huomata torin vilinässä. Kauempana laiturilla kököttää joukko arempia lokkeja ja ulompana Eteläsatamassa ui viitisenkymmentä lokkia. Osa Kauppatorilla ja sen tuntumassa vierailevista lokeista on pitkiäkin matkojen takaa. Niistä on täysin mahdoton sanoa, mitkä niistä ovat paikallisia "häirikkölokkeja", mitkä vain ohikulkijoita. Turisti kuvaa lokkiani videolle, joka tuntuu olevalle nähtävyydelle. Luontoa keskellä kaupunkia!

Tutkimusta tarvitaan

Elokuun alussa järjestöjen edustajat kutsuttiin keskustelemaan Kauppatorin lok-

kitilanteesta Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen järjestämään keskustelutilaisuuteen. Myöhemmin ympäristölautakunta päätti, että ympäristökeskus teettää selvityksen Kauppatorilla käyvien lokkien määrästä, lajeista ja käyttäytymisestä sekä niiden vierailujen ajankohdista. Tavoitteena on selvittää, aiheutuvatko ongelmat pääasiassa joistakin tietyistä häirikköyksilöistä, jotka poistamalla tilannetta voitaisiin helpottaa.

Samalla yritetään selvittää lintujen liikkeitä aiempien rengastusten perusteella. Selvityksen yhteydessä voidaan kokeilunomaisesti vähentää täsmäpölyä häiritseviä harmaalokkiyksilöitä ja seurata niiden poiston vaikutusta torielämään.

Tehdyn selvityksen perusteella ryhdyttäisiin jatkotoimenpiteisiin ympäristölautakunnan päättämien keinoin. Lisäksi ympäristölautakunta kehottaa ympäristökeskusta ja kiinteistövirastoa valvomaan tehostetusti Kauppatorin jätehuollon asianmukaista toteutumista ja roskaamisen ehkäisyä. SEY on ehdottanut lisäksi turisteille suunnattuja loikkien ruokkimista kieltäviä kuvallisia kylttejä sekä torialueen ylle pingotettavia lankoja, jotka estävät lokkien laskeutumisen herkkujen pariin. Lankoja on kokeiltu turkistarhoilla ja terrassikahviloissa.

Harmaalokkini nousee siivilleen. Se liittää Kolera-altaan yli, ottaa sitten hieman lisää korkeutta ja tekee muutaman kieroksen torikojujen yllä ja laskeutuu lopulta Keisarinnan kiven nokkaan. Sieltä se tähystelee torin elämää arvokkaana, kuin Kauppatorin keisari. Tuntuisiko tori torilta ilman sitä? ■

Harmaalokki kuuluu Kauppatorin tunnelmaan siinä missä Keisarinnan kivikin.

Metsäsissit, maajussit ja puistopuput

Metsäjänis on rusakkoa palleromaisempi ja sen korvat ovat suhteessa lyhyemmät.

Kuva: Paula Piirainen/Plugi

Metsäjänis on jäniksistä alkuperäisin – rusakko ja kaniini ovat levinneet tänne myöhemmin. Jänikset lisääntyvät tehokkaasti. Metsästyksen lisäksi jänöjä kuolee paljon liikenteen uhreina ja puutarhan varjelun nimissä.

Olen kerran ollut mukana edistämässä suomalaista elokuvakulttuuria. Olin tuolloin vasta kolmetoistavuotias, mutta minulle oli delegoitu tärkeä tehtävä: minun piti kasvattaa toinen pääosan esittäjä **Risto Jarvan** ohjaamaan elokuvaan *Jäniksen vuosi*.

Elokuva perustuu **Arto Paasilinnan** samannimiseen kirjaan, joka kertoo toimittaja Vatasen värikkäistä seikkailuista

AURA KOIVISTO

ympäri Suomea. Reissukaverina miehellä on auton töytäisemä jänis. Vatasen rooliin saatiin **Antti Litja**, mutta jänisnäyttelijän löytäminen tuotti vaikeuksia. Niinpä Jarva otti yhteyttä isääni **Ilkka Koivistoon**, joka tuolloin hoiteli eläintarhan päällikkyyttä.

Ongelma ratkesi, kun metsäjäniksen sijasta tyydyttiin rusakkoon. Viimeksi mainittuja Korkeasaarella oli enemmän kuin tarpeeksi, sillä joka kevät ihmiset kiikuttivat sinne löytämiään ”orpoja” rusakonpoikia hoidettaviksi.

Orpoja nämä rusakonpenskat eivät tietenkään olleet. Emo jättää poikasensa aina päiväksi yksin ja käy imettämässä niitä vain hämärän tullen. Poikasten on turvallisempaa lymyillä hajallaan siellä täällä kuin pomppia letkana mamman kintereillä. Harvat imetyskerrat riittävät, kun maito on vahvaa: rasvapitoisuus voi olla jopa yli 15 %.

Metsäjäniksen strategia on sama, mutta koska metsäjänis viihtyy syrjäisemmillä seuduilla kuin rusakko, sen poikaset eivät yhtä usein joudu yli-innokkaiden pelastajien käsiin. Ilman oikeaa hoitoa pelastus päättyy tietysti onnettomasti.

”Orporusakot” olivatkin riesa, josta vain minä taisin nauttia. Tilojen puutteessa osa poikasista otettiin meille kotiin – ja minä vimmatusta eläinhoitoinnossani adoptoin lapsukaiset itselleni.

Sen kevään rusakonpojat työskentelivät siis ennen luontoon palautustaan elokuvanäyttelijöinä. En tiedä, mikä niistä osoitautui lahjakkaimmaksi, ehkäpä ohjaajan mukaan Ristoksi ristitty yksilö, suurin ja kesyin. Se nukkui aina sänkyni jalkopäässä.

Jänikset eivät kuulu jyrksijöihin

Elokuva oli menestys, eikä toisen pääosan esittäjän väärä laji aiheuttanut skandaalia. Siitäkään huolimatta, että rusakko ja jänis ovat jo yleiseltä olemukseltaan helposti erotettavissa. Pehmeän palleromaiseen metsäjänikseen verrattuna rusakko näyttää rotevalta, suorastaan romuluiselta. Rusakolla on myös pitemmät korvat kuin jäniksellä, ja varma tuntomerkki on päältä musta häntä.

Mutta läheisiä sukulaisia rusakko ja jänis sentään ovat, jopa siinä määrin, että voivat risteytyä keskenään.

Jyrksijöiksi jäniksiä ei enää luokitella, vaan ne kuuluvat omaan jäniseläinten lah-

koonsa. Eri lajeja tunnetaan maailmalta 80, ja joukko on ollut menestyksekkäs. Jäniksiä voi tavata havumetsistä aavikoille ja tundralta taajamiin. Oikeastaan vain sademetsiin ne eivät ole kotiutuneet.

Ristihuuli arolta

Rusakko on alkujan arojen asukki. Suomeen se levisi kaakosta, paitsi omin käpälin, myös istutusten avulla. Siirtolaisuus alkoi 1800-luvulla, ja tätä nykyä levinneisyysraja kulkee Tornio–Lieksa-linjan eteläpuolella. Arojen korvikkeeksi rusakko on ottanut viljelysmaat. Pellot tarjoavat monipuolista purtavaa hernekasveista viljan oraisiin.

Eikä rusakko ole jäänyt vain maajussiksi. Se on sopeutunut myös cityelämään: omakotialueiden, siirtolapuutarhojen ja puistojen vohreyteen. Valitettavasti näillä alueilla rusakon ravinnonkäyttö katsotaan tihutyöksi, josta määrätään jopa kuolemanrangaistus. Helsingissä rusakoita on jo vuosia likvidoitu vaivhokaisesti mutta luvallisesti jousien avulla.

Kovin on ihmisen vaikea keksiä muita ratkaisuja, kuten aitoja tonttiansa ympärille, saati sitten nöyrästi hyväksyä muunlajisten harjoittama verotus osana elämän monimuotoisuutta!

Metsäjänis on levinnyt koko Suomeen. Se on luontojaan taigan asukas, erikoisalaanaan pohjoinen ulottuvuus ja periferiat.

Talveksi jänis vaihtaa lumivalkeiseen turkkiin, joka on ainakin kaksi kertaa tuuheampi kuin ruskea kesäasu. Suojävärissä, lämpöisessä pompassa on hyvä pörhistellä lumitunnelin suulla ja keskittyä energian säästöön. Jos joku kiusanhenki pakottaa liikkeelle, jänis harottaa karvaiset käpälänsä hangella kantaviksi lumikengiksi ja antaa mennä.

Kuva: Risto Sauso

Rusakko ei ole talvella yhtä maastokelpoinen. Mutta senkin varusteet ovat kehittyneet: tämän päivän suomalaisrusakolla on selvästi vaaleampi talviturkki kuin esivanhemmillaan tai Keski-Euroopassa elävillä lajikumpaneillaan.

Puun puputtajat

Talvella jänis pärjää hyvinkin askeettisella ruokavaliolla: varpuja, pensaiden ja puiden kuorta, silmuja ja latvuksia. Rusakon pitää saada myös jotakin ravitsevampaa. Se kaivelee orasta ja muuta vihreätä lumen alta ja vierailee lintujen ruokintapaikoilla.

Puiseva ravinto on vaatinut jäniksiltä sananmukaisesti omaperäisen ruoansulatuksen.

Jänisten umpisuoleissa majailevat bakteerit avustavat ravinnon hajottamisessa samaan tapaan kuin märehitöiden pötsin bakteerit. Ravinto kuitenkin imeytyy elimistöön ohutsuolesta – joka sijaitsee ennen umpisuolta. Niinpä hajotustyö menisi hukkaan, ellei umpisuoleissa muodostuneita pehmeitä, vihreitä papanoita kierrätettäisi uudelleen. Eläin ulostaa ne lepäillessään ja pistelee poskeensa. Vastakovat, kuitupitoiset papanat luovutetaan maaemon huomaan.

Ruoansulatuksen ohella jänikset ovat etevä suvunjatkamisessa. Metsäjäniksellä on vuodessa tavallisesti kaksi pesuetta, ja poikasia syntyy kerralla 3–5. Rusakko saattaa pyöryttää kolme, jopa neljä pesuetta, ja mikä merkillisintä, synnyttäessään emolla voi olla jo seuraava erä kehittymässä. Yhdestä parittelusta riittää siittiöitä kahteen hedelmöitykseen.

Lisääntymisen on oltava tehokasta, muuten jänikset syötäisiin maan päältä. Jänikset ovat hyvää huikopalaa lukuisille petoeläimille. Eivätkä ne saa rauhaa pie-

Kuva: Pekka Hämmänen

Rusakko on metsäjänistä rotevampi ja sen hännänpäällys on talvellakin musta.

nimmiltäkään jäytäjiltä: loisilta, viruksilta ja muilta taudinaiheuttajilta.

Luonnon petojen lisäksi ihminen on innokas jänisten metsästäjä. Viime vuonna saaliiksi saatiin 188 600 metsäjänistä ja 71 500 rusakkoa.

Myös liikenne tappaa. Tarkkoja lukuja ei kukaan tiedä, mutta tiellä menehtyneiden nisäkkäiden määräksi on arvioitu vähintään miljoona joka vuosi, ja jäniksiä siitä olisi 3–4 prosenttia. Lisäksi poikasia murskaantuu maatalouskoneiden alle.

Kaniinit levittäytyvät

Kuolintilastoja eloisammaksi lopuksi esiteltäköön maamme uusin jäniseläinten edustaja: kaniini. Ainakin toistaiseksi sen levinneisyys on jäänyt Helsingin kaupunkiin, mutta alkujan Arabianrannassa vaikuttanut populaatio on jo ehtinyt osoittaa elinvoimaisuutensa.

Ensimmäiset havainnot kaneista tehtiin 1997, nyt eläimiä on satoja, ehkä jopa tuhansia. Kanit ovat levittäytyneet ainakin Viikkiin, Käpylään ja Töölönlahden ympäristöön Pasilaa myöten. Vaikka kantavanhemmat ovat taatusti olleet lemmikkikaneja, joko karkuun päässeitä tai päästettyjä, ovat ne reippaasti omaksuneet vapaan, joskin urbaanin elämän. Kaupunkiympäristö näyttää tarjoavan ainakin sen verran suojaa ja ravintoa jopa kovilla talvipakkasilla, niin että kanta on edelleen kasvussa.

Tähän maallemme uuteen nisäksälajiin pääsee kuulemma helposti tutustumaan aamuvorhaisella puistokävelyllä. ■

Kaniinit lisääntyvät nopeaan tahtiin, ja Helsingin puistoihin onkin syntynyt luontoon päässeistä kesykaneista urbaaneissa oloissa sinnittelevä kanta.